גדול הדור שאתה חשוב כמשֶׁה בדורו, וכי שַׁפִּיר קָאָמְרַת שצריך לאומרם בהדי הדדי, הרי לא יתכן לומר שאם מפסיק באמצע נחשבת ההפסקה כאילו מזכיר שם שמים לבטלה, שכיון שממשיך וגומר את דבריו לאחר מכן, ברור הוא לכל שמסיים את דבריו הראשונים, אֶלָּא הָתָם וְהָכָא הואיל וכוונתו לסיים את דבריו, אַסּוּכֵּי מִילְּתָא הִיא וְלֵית לָן בָּהּ – אין זה הפסק). עוד אָמַר רָבָא, לֹא לִימָּא אינישׁ בעניית הקדיש יְהֵא שְׁמֵיהּ רַבָּא ויפסיק וינשום בינתים, וַהֲדַר – ואחר כך ימשיך ויאמר מְבָרַךְ, אֶלָּא צריך שיאמר יְהֵא שְׁמֵיהּ רַבָּא מְבָרַךְ בַּהֲדֵי. אָמַר לֵיהּ רַב סַפְרָא, גדול הדור שאתה חשוב כמשֶׁה בדורו, האם שַׁפִּיר קָאָמְרַת, אֶלָּא גם הָתָם בדין הקודם לגבי ברוך הבא בשם ה', וְגַם הָכָא בדין זה, נוקטים שסיום דבריו – אַסּוּכֵּי מִילְּתָא הוּא, וְהואיל וכוונתו לגמור לֵית לָן בָּהּ.

שנינו במשנה: מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְכַפּוֹל, יכפול; תָּנָא, כך היה מנהגו של רַבִּי, שהיה כּוֹפֵל בָּהּ באמירת ההלל דְּבָרִים – את פסוקי ההלל מ'אנא ה'' והלאה עד סוף ההלל. ורַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן פַּרְטָא מוֹסִיף לכפול בָּהּ דְּבָרִים נוספים. מבארת הגמרא: מַאי מוֹסִיף – אלו פסוקים הוסיף רבי אלעזר בן פרטא. אָמַר אַבָּיֵי, מוֹסִיף על כפילתו של רבי, לְכַפּוֹל כבר מִ'אוֹדְךָ כִּי עֲנִיתָנִי' וּלְמַטָּה עד סוף ההלל. לפי שכל מזמור זה שבתהילים כפול מראשו ועד כאן, לכך מוסיפים לכפול אף מאודך והלאה, כדי שיהא כל המזמור כפול.

שנינו במשנה: מקום שנהגו לְבָרֵךְ יְבָרֵךְ: אָמַר אַבָּיֵי, לֹא שָׁנוּ במשנתנו שהברכה תלויה במנהג, אֶלָּא בברכה לְאַחֲרָיו של ההלל, שבזה אמר התנא שמקום שלא נהגו לברך לא יברך, אֲבָל לְפָנָיו, אינו תלוי במנהג, אלא בכל המקומות מְצַוֶּה לְבָרֵךְ, משום חיבוב מצוה, דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל, כָּל הַמַּצְוֹת כּוּלָּן מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶן עוֹבֵר – קודם לַעֲשָׂיָתָן, והוא הדין לעניין הלל שצריך לברך קודם עשיית המצוה, ורק לאחר קריאת ההלל שאינו קודם מצוה תלוי במנהג המקום. מבארת הגמרא: וּמַאי מַשְׁמַע דְּהַאי 'עוֹבֵר' לִישָׁנָא דְּאַקְדּוּמֵי הוּא – מנין לנו שכוונת שמואל באומרו 'עובר' שכוונתו להקדים ולברך לפני עשיית המצוה, דְּאָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק דִּכְתִיב 'וַיָּרֶץ אֲחִימַעַץ דֶּרֶךְ הַכִּכָּר, וַיַּעֲבֹר אֶת הַכּוּשִׁי' – שהקדים אחימעץ במרוצו את הכושי, הרי ש'עובר' הוא לשון 'קודם'. מקור נוסף לכך, אַבָּיֵי אָמַר מֵהָכָא, בעת פגישתו של יעקב עם עשו אחיו, חצה את מחנהו, כדכתיב 'וַיָּשֶׂם אֶת הַשְּׁפָחוֹת וְאֶת יַלְדֵיהֶן רִאשֹׁנָה וְאֶת לֵאָה וִילָדֶיהָ אַחֲרֹנִים וְאֶת רָחֵל וְאֶת יוֹסֵף אַחֲרֹנִים', ואחר כך 'וְהוּא עָבַר לִפְנֵיהֶם' – שקדם יעקב לילך ולהתקרב לעשו לפני בני משפחתו, הרי שלשון 'עובר' הוא לשון 'קודם'. מקור נוסף, וְאִיבָּעֵית אֵימָא מֵהָכָא, שנאמר בנבואת מיכה 'וַיַּעֲבֹר מַלְכָּם לִפְנֵיהֶם – שהמלך ילך לפניהם במלחמה, וַה' בְּרֹאשָׁם'. ומכל אלו הפסוקים מוכח ש'עובר' הוא לשון 'קודם'.

משנה

חבר [תלמיד חכם] הַלּוֹקֵחַ לוּלָב ואת שאר המינים מֵחֲבֵירוֹ שהוא עם הארץ בַּשְּׁבִיעִית – בשנת השמיטה, וכיון שעם הארץ חשוד על השביעית, אסרו חכמים לקנות אצלו אתרוג הקדוש בקדושת שביעית, ולכן בשעה שקונה ממנו את כל המינים יבקש ממנו שיהא נוֹתֵן לוֹ אֶתְרוֹג בְּמַתָּנָה, לְפִי שֶׁאֵין רַשַּׁאי לְלוֹקְחוֹ ולשלם עליו דמים בַּשְּׁבִיעִית כמו שתבאר הגמרא טעם האיסור.

גמרא

מבררת הגמרא: אם לֹא רָצָה העם הארץ לִיתֵּן לוֹ לחבר, את האתרוג בְּמַתָּנָה, מַהוּ – באיזה אופן יהיה מותר לקחת ממנו את האתרוג. אָמַר רַב הוּנָא, יסכם הקונה עם המוכר, שהוא קונה ממנו את הלולב ביוקר יותר משוויו, על מנת שיהא המוכר נותן לו את האתרוג במתנה, ובאופן זה שמַבְלִיעַ לֵיהּ דְּמֵי אֶתְרוֹג בַּלּוּלָב מותר גם כן. שואלת הגמרא: וְלֵיתֵיב לֵיהּ בְּהֶדְיָא – מדוע אסור ליתן לו מעות במפורש עבור האתרוג. עונה הגמרא: לְפִי שגזרו חכמים שֶׁאֵין מוֹסְרִין דְּמֵי פֵּירוֹת שְׁבִיעִית לְעַם הָאָרֶץ – שאם נותן להם עובר הוא על 'לפני עור לא תתן מכשול' שיבוא העם הארץ להניח את הדמים לאחרי שנת השביעית, וכל פירות שביעית חייבים להתבער בשביעית הם ודמיהם [שגם הדמים שהתקבלו תמורת הפירות מתקדשים בקדושת שביעית], ואסור לעשות בהם סחורה כדי להצניע לאחר שביעית ולהעשיר, שהרי באופן זה אין הפירות והדמים מתבערים בשביעית.

דְּתַנְיָא, אֵין מוֹסְרִין דְּמֵי פֵּירוֹת שְׁבִיעִית לְעַם הָאָרֶץ יוֹתֵר מִמָּזוֹן שָׁלֹשׁ סְעוּדוֹת שמזון שלש סעודות התירו למסור משום כדי חייו, שפעמים שצריך המוכר את הדמים כדי לקנות בהם מזון שלוש סעודות לשבת, וכיון שהותר בערב שבת הותר לכל ימות החול, אבל יותר ממזון שלש סעודות אסור ליקח מעם הארץ. וְאִם שכח ומָסַר דמים לעם הארץ ונתקדשו הדמים בקדושת שביעית, חששו חכמים שעם הארץ זה לא יקיים בהם דיני שביעית כראוי וישאיר את המעות לאחר השביעית, ולכך הזקיקו את הקונה שיחלל את המעות שנמצאים ביד המוכר על פירות שיש לו בביתו כדי שיכנסו תחתם לקדושת שביעית, וְ'אִמַּר, חֲרֵי מָעוֹת הַלָּלוּ שנתתי לעם הארץ והם בידו, יְהוּ מְחוּלָּלִין עַל פֵּירוֹת אחרים שאינם של שביעית שֶׁיֵּשׁ לִי בְּתוֹךְ בֵּיתִי,

---

אגרות קודש

ב"ה, י"ז אד"ש, תשי"ז

ברוקלין.

שלום וברכה!

...ע"ד בריאות אביו שליט"א - אזכירו על הציון להטבה גדולה בזה. אבל, בכלל, במש"כ תלוי הענין רק בו בעצמו, יותר נכון בעבודתו בישיבת...שתהי' כדבעי באמת, שאז בריא יהי' וחזק באמת. וכדבעי - היינו בהתענינות הכי גדולה, מבלי לחוס על הזמן והמרץ והטרחא וכו' וכו' - לכה"פ ע"ד שמתענינים ברפואת הגוף ובריאות שלו. ואין בזה הכוונה זיך אויסטענען מיט מיר, אלא שיהי' כלפי הרופא כל בשר גליא, וק"ל...

ובמש"כ ע"ד עצבות וכו' - כבר מלתו אמורה בתניא קדישא אשר מקור העצבות בלתי טהור. ומה לו ולענין זה? ואתפלא מנין לאנ"ש זמן פנוי לענינים כאלו? האומנם אין רואים ומרגישים שהזמן דעתה יקר מכל יקר, וכל רגע ענין הוא שצריך לנצלו לתכליתו. וכמה מהם מבזבזים זמנם על ענינים שאפילו בשם "מה בכך" אין לכנותם!! ואולי גם ע"ז הביאור ההסתר כפול, דאנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא, ויה"ר שבקרוב ממש יקוים ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה גו' זה - בכפלים.

וְבָא חבר זה וְאוֹכְלָן לפירות הללו שחילל עליהם את קדושת המעות, בִּקְדוּשַׁת שְׁבִיעִית, ומותר להשתמש בהם רק לאכילה, שתייה, סיכה והדלקת הנר. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים שמותר לקנות מהעם הארץ פירות שביעית בשווי שלש סעודות, בְּלוֹקַחַ מִן הַמּוּפְקָר – שראה החבר שנלקטו הפירות הללו על ידי העם הארץ משדה המופקרת, ואף בזה לא התירו אלא מזון שלש סעודות, לפי שאם יתנו לו יותר אפשר שתהא עינו צרה בהם ויצניע את המעות אף לאחר שביעית. אֲבָל בְּאופן שהעם הארץ לוֹקֵחַ ומוכר לו את הפירות מִן הַמְשׁוּמָּר – משדה המשומרת בגדר והפתח נעול, אֲפִילּוּ בְּכַחֲצִי אִיפָּר אָסוּר, שכיון שנחשד הוא לענין שאינו מפקיר שדהו, יש לחשוש שהוא סוחר בפירות השביעית, ואף שמוכר הוא פחות מכדי שלש סעודות יש לחשוש שעושה כן משום שרוצה להערים על הבריות שלא ידעו שהוא סוחר בפירות שביעית.

מַתְנִיתִין רַב שֵׁשֶׁת, על ברייתא זו מברייתא אחרת וְכִי מִן הַמּוּפְקָר מותר לו לקחת רק שיעור מזון שָׁלֹשׁ סְעוּדוֹת בלבד וְתוּ – ויותר לֹא, וּרְמִינְהִי, הַפֵּיגָם וְהַיַּרְפּוּזִין וְהַשִּׁיטִים וְהַלַּגְלוֹגוֹת, וְהַכּוּסְבָּר שֶׁבַּהָרִים, וְהַכַּרְפַּס שֶׁבַּנְּהָרוֹת, וְהַגַּרְגִּיר שֶׁל אַפָּר שכל הדברים האלו אינם חשובים כל כך, פְּטוּרִין הם מִן הַמַּעֲשֵׂר כיון שאינם חשובים על הבריות ואין כיוצא בהן נשמר אלא מפקירים אותם, והפקר פטור מן המעשר. דין נוסף נאמר במינים הללו, וְנִיקְחִין מִכָּל אָדָם בַּשְּׁבִיעִית, ואף שיש בהם קדושת שביעית לא אסרו לקחתם מעם הארץ, לְפִי שֶׁאֵין כֵּיוֹצֵא בָּהֶן נִשְׁמָר – אין הדרך לשמור אותם, ולכן אף שלא ידענו בבירור שהפקיר מינים אלו, מחזיקים אנו שמן הסתם הפקירם ומוסרים לו דמי הפירות. ומשמע שיכול לקחת ממנו אפילו הרבה יותר ממזון שלוש סעודות, ואין חושדים בו בכלל שיצניע מינים אלו לסחורה, וקשה על מה שנאמר בברייתא הקודמת שאף בלוקח מן המופקר מותר לקחת רק בדמי מזון שלוש סעודות.

הוּא מוֹתִיב לָהּ וְהוּא מְפָרֵק לָהּ – רב ששת בעצמו תירץ את קושייתו, ומפרש שמה שנאמר בברייתא 'וניקחין' בִּכְדֵי מָזוֹן שָׁנוּ – בכדי מזונותיו שנו, והיינו שאף הברייתא לא התירה לקחת אלא כשיעור מזון שלושה סעודות ולא יותר. וְכֵן אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן שהברייתא בִּכְדֵי מָזוֹן שָׁנוּ. שואלת הגמרא: מַאי מַשְׁמַע – מהיכן יש ללמוד דְּהַאי מָן לִישָּׁנָא דִּמְזוֹנֵי הוּא שלכן נקטו רב ששת ורבה בר בר חנה בתירוצם לשון מן על מזון. מבארת הגמרא: דִּכְתִיב 'וַיִּמֶן לָהֶם הַמֶּלֶךְ וְגוֹ' דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ מִפַּת בַּג הַמֶּלֶךְ וּמִיַּיִן מִשְׁתָּיו', ופירוש 'וימן', הוא ויפרנס, והיינו שהמלך נתן להם צרכי סעודה, ומכאן שלשון 'מן' הוא לשון מזון.

במשנה נאמר, שמי שלוקח לולב מעם הארץ, אסור לו לשלם מעות על האתרוג אלא יבקש ממנו את האתרוג במתנה. ופירשה הגמרא, שהטעם שאינו יכול לשלם לו על האתרוג, לפי שאין מוסרים מעות שביעית לעם הארץ. מקשה הגמרא: אִי הָכִי – שאסור למסור דמי פירות שביעית לעם הארץ, בלוּלָב נַמִּי – גם בלולב צריך להיות איסור זה, שהרי גם בלולב נוהגת קדושת שביעית, ואיך התירה המשנה לשלם לו עבור הלולב ולא אסרה משום שאין מוסרים דמי פירות שביעית לעם הארץ. מתרצת הגמרא: המשנה מדברת בלוּלָב בַּר שִׁשִּׁית הַנִּכְנָס לַשְּׁבִיעִית הוּא – לולב זה חנטתו היתה בשנה השישית ורק לקיטתו מהעץ היתה בשנה השביעית, ובפירות האילן הולכים לענין דיני שביעית אחרי זמן החנטה, וכיון שחנט בשישית, אף שנלקט בשביעית אין בו קדושת שביעית, ומותר למסור את דמיו לעם הארץ.

מקשה הגמרא: אִי הָכִי שהולכים בפירות אילן אחר החנטה לענין קדושת שביעית, אֶתְרוֹג נַמִּי בַּת שִׁשִּׁית הַנִּכְנֶסֶת לַשְּׁבִיעִית הִיא – גם האתרוג שחנט בשישית ונלקט בשביעית, אין קדושת שביעית נוהגת בו, ומדוע המשנה אסרה למסור דמי אתרוג זה לעם הארץ. מתרצת הגמרא: אֶתְרוֹג חלוק הוא מפירות שאר אילנות הולכים בהם אחר החנטה, ודינו כירק שֶׁבָּתַר לְקִיטָה אַזְלִינַן – הולכים בו אחר הלקיטה. וכיון שהאתרוג נלקט בשביעית, אף שחנט בשישית נוהגת בו קדושת שביעית ולכן אסור למסור את דמיו לעם הארץ. אבל דמי לולב שנלקט בשביעית מותר למסור לו, שכיון שחנט בשישית אין בו קדושת שביעית.

מקשה הגמרא: וְהָא בֵּין רַבָּן גַּמְלִיאֵל וּבֵין רַבִּי אֱלִיעֶזֶר שנחלקו בענין זמן גידול האתרוג לענין חיוב מעשר, הרי לְעִנְיַן שְׁבִיעִית מודים הם שבְּאֶתְרוֹג בָּתַר חֲנָטָה אַזְלִינַן ואם חנט בשישית אין בו קדושת שביעית אף שנלקט בשביעית. דְּתַנְיָא, אֶתְרוֹג שֶׁוֶּה בדיניו לְאִילָן בְּשִׁלְשָׁה דְּרָכִים – דברים וְלַיְּרָק בְּדֶרֶךְ אֶחָד. מפרטת המשנה, שֶׁוֶּה לְאִילָן בְּשִׁלְשָׁה דְּרָכִים, לְעָרְלָה וְלִרְבָעִי – שנוהגים בו דיני ערלה ורבעי כשאר אילנות, וְכן דומה הוא לאילן לַשְּׁבִיעִית – שהולכים באתרוג לענין שמיטה אחר חנטה, ואם חנט בשישית אף שנגמר גידולו בשביעית אין שביעית נוהגת בו. וְשׁוּוֶה הָאתרוג לַיָּרָק בְּדֶרֶךְ אֶחָד

המשך מעמוד נט

תשגה[47] סודות ("יין") התורה, עד שמגיע למצב של "שכרות" וביטול מציאותו[48],

שבפורים ניתן הכח לכאו"א מישראל, כל חד וחד בכל מאדך (שלך) בערך שיעורא דילי', לקיים "שתי"" זו ולהגיע לדביקות כזו בסודות התורה המבטלת מציאותו, מבלי חשש שמעבודה זו יבוא לידי הנהגה של התבודדות ופרישות מן העולם, היפך הכוונה של "לשבת יצרה", אלא אדרבה, ע"י קיום חיוב זה ביום הפורים, יתוסף לו חיות בעבודת ה' במשך כל השנה כולה, בעשיית דירה לו ית' בתחתונים - "נכנס בשלום ויצא בשלום".

(משיחות ש"פ שמיני וש"פ תזריע תשד"מ)

---

47) ראה רמב"ם הל' תשובה (פ"י ה"ג).

48) ע"ד ל' הטור או"ח סצ"ח (הובא בשו"ע (ודאדה"ז) שם. הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד ס"ה) בנוגע לחסידים הראשונים, "שהיו מגיעים (בתפלתם) להתפשטות הגשמיות". וראה לקו"ש חט"ז שבהערה 34.